

2. Гладир А. Системи дистанційного навчання — огляд програмних платформ [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.kdu.edu.ua/statti/Tezi/Tezi_2012/43.pdf.- Дата доступу: 06.01.2015.

3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>. — Дата доступу: 08.01.2015.

Воробйова Ж.Ю.

старший викладач кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЄВРОПИ ТА США

Анотація. У статті проаналізована система полікультурної освіти студентської молоді в університетах Європи та США. Полікультурна освіта — це частина професійної освіти, спрямована на засвоєння культурно-освітніх цінностей інших культур на основі знання особливостей своєї етнокультурної групи, а також взаємодії всіх культур на принципах взаємопорозуміння, толерантності, діалогу та плюралізму, що є засобом протистояння дискримінації, расизму, шовінізму. Полікультурна освіта здійснюється шляхом введення полікультурного компоненту у викладання дисциплін гуманітарного, соціально-політичного та етико-педагогічного циклу. Полікультурна освіта студентської молоді функціонально пов'язана з двомовною або багатомовною освітою. Особлива увага в університетах Європи та США приділяється полікультурній освіті студентів економічних факультетів з метою підготовки їх до роботи з диверситивними кадрами, покращення соціальних умов та забезпечення справедливої та рівноправної політики для кожного. Порівняльно-педагогічне дослідження генезису полікультурної освіти в університетах Європи та США дасть змогу: визначити шляхи вдосконалення сучасної професійної освіти, проаналізувати роль полікультурної освіти студентів у підготовці до діяльності у полікультурному середовищі, виявити позитивні аспекти європейського та американського досвіду полікультурної освіти молоді для сприяння розвитку вітчизняної освітньої системи в умовах інтеграції та глобалізації міжнародної педагогічної реальності.

Abstract. The article is focused on the main external and internal factors of innovative processes of reforming of the systems of higher education in the European Union and the USA. Multicultural education has been promoted in several countries to advance respect for cultural difference and do away with prejudice and racial stereotypes. It was also looking for to embrace diversity and enhance understanding among the many students communities making up their multicultural education. Analysis of data proved that high productivity of the democracy-legislative approach has enabled Europe and the USA to transform imperfect system of base multicultural education into modern sector of higher professional programs in regards to the standards of the best examples of the European Union and the USA models.

Ключові слова: вища освіта, полікультурна освіта, факультети, зміни, розвиток, моделі професійної освіти, первинна освіта, професійна підготовка, тенденція удосконалення, професіоналізації освіти, моделі реформ.

Key words: higher education, multicultural education, faculties, research and development departments, post-graduate studies, changes, development, initial education, improvement, tendency of professionalization of education, models of reforms.

Актуальність теми. Процес впровадження полікультурної освіти координують на міжнародному рівні різноманітні форуми й організації: ЮНЕСКО,

Рада Європи, Міжнародне бюро освіти тощо. В Україні ідеї полікультурності та розуміння необхідності їх реалізації знайшли своє відображення в таких основних державних документах про освіту, як: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), «Концепція громадянського виховання» (2000р.), «Національна доктрина розвитку освіти» (2002р.); полікультурні компетентності включено до «Державного стандарту базової та повної шкільної освіти» (2003р.). Реформування освіти в Україні спрямоване на «культуроцентричну парадигму, що передбачає нові підходи до підготовки студентської молоді в університетах» [1, с. 128]. Врахування ідей полікультурності сприятиме гармонійному розвитку особистості, толерантному ставленню до інших етносів і культур, налагодженню добросусідських відносин, діалогу культур, ефективному вирішенню конфліктів, встановленню взаєморозуміння та миру. У контексті виконання завдань, які Україна визначила для себе на сучасному етапі, на особливу увагу заслуговує теоретичний і практичний досвід полікультурної освіти вищих навчальних закладів провідних країн світу, а саме в Європі та США. У другій половині ХХ століття європейські та американські науковці та педагоги активно розробляли та впроваджували в освітню практику концепцію полікультурності, яка мала значний вплив на формування полікультурного підходу в системі вищої освіти багатьох країн [2]. Створені педагогами Європи та США різноманітні навчальні матеріали, стратегії навчання [3], конкретні рекомендації з організації полікультурної освіти [2], зокрема можуть бути цікавими українським педагогам-теоретикам і практикам при реалізації завдань полікультурної освіти в нашій країні. Зарубіжною педагогічною наукою вже накопичено значний досвід у розробленні питань полікультурної освіти.

Теоретичне обґрунтування сучасних підходів до полікультурної освіти в загальноєвропейській та американській педагогіці здійснено такими вченими як Г. Бейкер (G. Baker), Д. Бенкс (J. Banks), К. Беннет (C. Bennet), Д. Ваврус (D. Vavrus), А. Віллеґас (A. Villegas), Ю. Гарсія (E. Garcia), Ж. Гей (G. Gay), Д. Голлнік (D. Gollnick), П. Горські (P. Gorski), К. Грант (C. Grant), Т. Гуд (T. Good), Д. Гудлед (J. Goodlad), Л. Дарлінг-Геммонд (L. Darling-Gemmond), Л. Дерман-Спаркс (L. Derman-Sparks), Г. Жіру (H. Giroux), Ж. Ірвін (J. Irvine), К. Кларк (C. Clark), Г. Ледсон-Біллінґс (G. Ladson-Billings), П. Макларен (P. McLaren), С. Ньето (S. Nieto), П. Ремсі (P. Ramsey), Д. Садкер (D. Sadker) та М. Садкер (M. Sadker), К. Слітер (C. Sleeter), А. Тідт (I. Tiedt), П. Тідт (P. Tiedt), М. Фуллан (M. Fullan), Е. Холлінс (E. Hollins), К. Цейхнер (K. Zeichner), Ф. Чінн (P. Chinn) та іншими.

У працях цих науковців було здійснено комплексний аналіз теоретичних засад змісту, форм і методів полікультурної освіти студентів в університетах Європи та США; розроблено методичні рекомендації щодо використання європейського та американського досвіду в Україні. У науковий обіг було введено окремі факти і теоретичні положення, пов'язані зі становленням і розвитком полікультурної освіти студентської молоді у Європі та США, окреслено шляхи їх творчого використання в сучасних умовах наближення вітчизняної професійної університетської освіти до світових стандартів.

Серед розроблених ними концептуальних ідей слід зазначити такі:

- полікультурна освіта студентської молоді — це частина професійної освіти, спрямована на засвоєння культурно-освітніх цінностей інших культур на основі знання особливостей своєї етнокультурної групи, а також взаємодії всіх культур на принципах взаємопорозуміння, толерантності, діалогу та плюралізму, що є засобом протистояння дискримінації, расизму, шовінізму;

- полікультурна освіта здійснюється шляхом уведення полікультурного компоненту у викладання дисциплін гуманітарного, соціально-політичного та етико-педагогічного циклу. «Полікультурна освіта студентської молоді функціонально пов'язана з двомовною або багатомовною освітою» [1, с. 127].

Особлива увага в університетах Європи та США приділяється полікультурній освіті студентів педагогічних факультетів з метою підготовки їх до роботи з диверситивними учнями, покращення освітніх умов та забезпечення справедливої та рівноправної освіти для кожного. Порівняльно-педагогічне дослідження генезису полікультурної освіти в університетах Європи та США дає змогу: визначити шляхи вдосконалення сучасної професійної освіти, проаналізувати роль полікультурної освіти студентів у підготовці до діяльності у полікультурному середовищі, виявити позитивні аспекти американського досвіду полікультурної освіти молоді для сприяння розвитку вітчизняної освітньої системи в умовах інтеграції та глобалізації міжнародної педагогічної реальності.

Джерельною базою для дослідження полікультурної освіти слугують також численні документи міжнародних організацій щодо професійної підготовки студентів в умовах університету, їхнього статусу та функцій (ЮНЕСКО; ООН); законодавчі акти в галузі освіти США, документи департаментів освіти США, статистичні дані про розвиток полікультурності у вищих навчальних закладах США — Національного центру освітньої статистики (National Center for Education Statistics); Департаменту освіти Сполучених Штатів (US Department of Education); доповіді державних освітніх установ, громадських організацій про стан, тенденції і перспективи розвитку педагогічної освіти (National Board for Professional Teaching Standards; National Commission on Teaching and America's Future; American Association of Colleges for Teacher Education); матеріали інформаційного центру педагогічних ресурсів (ERIC, EBSCO); матеріали американського консультативного центру (Educational Advising Center — Alumni Resource); аналітичні матеріали науково-педагогічних центрів, асоціацій та університетських дослідних лабораторій, зокрема Центру полікультурної освіти (Center for Multicultural Education), Національної асоціації полікультурної освіти (National Association for Multicultural Education); Інтернет-ресурси (матеріали, розташовані на сайтах освітніх центрів і навчальних закладів США); педагогічна періодика США (The Journal of Higher Education, Education Week, Educational Leadership, Theory into practice, Teachers College Record, Phi Delta Kappan); наукові праці (монографії, дисертації, статті) українських і російських науковців; матеріали наукових конференцій, присвячених проблемам розвитку професійної освіти.

У вищезазначених джерелах здійснено комплексний порівняльно-педагогічний аналіз полікультурної освіти студентів як складового компоненту професійної освіти Європи та США; схарактеризовано концептуальні підходи до полікультурної освіти у вітчизняному та зарубіжному контексті; визначено етапи

розвитку ідей полікультурної освіти в США; визначено зміст полікультурної освіти; конкретизовано форми та методи полікультурної підготовки студентів в університетах Європи та США, серед яких специфічними є освітньо-етнографічні (складання культурологічної автобіографії (cultural autobiography) [1, с. 125], кооперативне навчання (co-operative learning) [1, с. 125], етнографічні дослідження (ethnographic inquiry) [1, с. 125], крос-культурні моделювання (cross-cultural modulations) [1, с. 126], аналіз ситуацій полікультурного спілкування (case studies of multicultural communication situations) [1, с. 126], «польовий досвід» практичної діяльності (field experience) [1, с. 126]; подано модель полікультурної підготовки викладача, яка складається з трьох взаємопов'язаних компонентів — курсу полікультурної освіти в університеті, практики у багатокультурному середовищі та інтернатури (першого року роботи у школі під наглядом вчителя-наставника) [1, с. 129]; виокремлено ключові полікультурні компетентності студентів педагогічних факультетів [1, с. 130]; схарактеризовано основні поняття полікультурної освіти та зібрано їх у «Тезаурус», який може бути використаний в процесі полікультурної освіти студентської молоді у межах концептуального підходу до формування змісту програм підготовки майбутніх педагогів; *подальшого розвитку* набули ідеї полікультурної спрямованості освіти й виховання майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах України; інноваційні ідеї та праці провідних європейських та американських науковців; європейський та американський досвід організації полікультурної освіти студентів; наукове обґрунтування понять «полікультурна освіта студентської молоді» [1, с. 127], «полікультурна компетентність» [1, с. 127], «культурна та мовна диверситивність» [1, с. 129].

Результати досліджень у галузі полікультурної освіти в університетах Європи та США можуть бути використані у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів України. Проаналізовані програми підготовки студентів різноманітних факультетів в університетах Європи та США, статистичні дані, документи міжнародних та американських організацій щодо підготовки майбутніх фахівців до роботи у полікультурному середовищі сприятимуть збагаченню історико-педагогічних знань, кращому розумінню сучасного стану окресленої проблеми у Європі та США, співпраці педагогів, які працюють у двох освітянських системах.

Список використаних джерел

1. Лащихіна В.Ю. Науково-педагогічна діяльність професорсько-викладацького складу в університетах Європи на сучасному етапі / Лащихіна В. Ю // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наук. пр. / за заг. ред. М. С. Євтуха. — К.: КНЛУ–НМАУ, 2009. — Вип. 39. — С. 123 — 135.
2. Education at a Glance. OECD Indicators. Edition 2010, 2012, 2015, 2018.
3. Key data on Education in Europe. 2013, 2014, 2015, 2017.